

НАУКОВА СПАДЩИНА МИСТЕЦТВОМ ДИЗАЙНУ ТА ТУРИСТИЧНИМИ ІНДУСТРІЯМИ

Т. Г. ЩЕРБАТЮК, Т. О. БУКОРОС

*Київський національний університет технологій та дизайну,
вул. Мала Шияновська (Немировича-Данченка), 2, Київ, 01011,
shcherbatiuk.th@knutd.edu.ua, bukoros.t@knutd.edu.ua*

Ініціативна група пропонує інтегруватися в Міжнародний День ДНК, та в 2024 році присвятити його Г. А. Левитському, одному з фундаторів світової цитогенетики, українцю за походженням, який народився, навчався і працював в Україні та загинув у сталінських таборах. Заходи можуть включати кілька напрямів: семінари, присвячені сучасним досягненням постгеномних технологій, а також історичним подіям; конкурси проєктів арт-об'єктів з метою вшанування та розповсюдження біологічної та історичної інформації; створення туристичних маршрутів, пов'язаних з іменами вчених.

Спадок української науки є фантастично багатим, але він досі недооцінений і повною мірою для нас невідомий, а тим більше – для світового співтовариства. Тепер є добре відомим, що за радянської доби панувала ідеологія замовчування обсягу наукового внеску українських вчених у світову науку. За словами Євгена Сверстюка, українським національно свідомим людям нав'язувалася хвороба – амнезія пам'яті. І лише зі здобуттям незалежності почали з'являтися наукові розвідки, дослідження, передачі на радіо, телебаченні, в інтернет-просторі про видатних вчених, які з тих чи інших причин були замовчуваними [1].

Об'єднання для захисту батьківщини, переосмислення ідентичності нації, переоцінка минулого і бачення майбутнього відбуваються зараз, під галас сирен повітряних тривог, з жахом від руйнувань та з нескінченним болем втрат доблесних воїнів та цивільних громадян.

Лінія фронту з ворогом – Російською Федерацією – у всіх одна і в кожного своя. І успіх нашої оборони залежить не тільки від мужності захисників, якості і кількості зброї, підтримки цивілізованого світу, а й від знань. Тепер усі вчителі та викладачі – військовозобов'язані – мають розуміти свою причетність до інформаційної війни з ворогом.

Пришов час синергії і в освітньому процесі.

Наш університет має унікальну властивість об'єднати фахівців різних профілів і спеціальностей, що охоплюють більшу частину життя і діяльності людини: біотехнологів, хіміків, фармацевтів, інженерів, дизайнерів, художників, майстрів сценічного мистецтва, фахівців готельно-ресторанної і туристичної справи та ін.

Виконуючи функцію популяризації національної наукової спадщини та результатів сучасної науково-дослідної та науково-інформаційної діяльності вчених в соціо-комунікативній сфері, бібліотека КНУТД обирає нові сучасні методи передачі інформації та привернення уваги користувача. Наша бібліотека сьогодні стає провідним центром соціальних комунікацій, інтеграції й поширення наукової інформації на якісно новому організаційно-методологічному рівні.

Ініціативна група працівників факультету хімічних та біофармацевтичних технологій та науково-технічної бібліотеки пропонує сміливу за своєю новизною в усталених традиціях певної ізольованості факультетів, але очевидну за власними можливостями та вимогами часу нову форму представлення та поширення науково-культурної інформації, насамперед для студентської молоді, а також для максимально широкого кола населення.

Ми пропонуємо інтегруватися в один з конкретних заходів, який об'єднує вчених всього світу, – Міжнародний День ДНК.

Щороку 25 квітня світова спільнота відзначає Міжнародний день ДНК, що збігається з історичною датою, коли британські вчені Джеймс Вотсон (James Watson) і Френсіс Крік (Francis Crick) в Кембриджському університеті (Cambridge University), Велика Британія), а також Моріс Вілкінс (Maurice Wilkins) і Розалінда Франклін (Rosalind Franklin) в Королівському коледжі Лондона (King's College London) з колегами опублікували в 1953 році в журналі «Nature» фундаментальні праці про структуру ДНК. З того часу дата 25 квітня знаменує поворотний момент в розумінні еволюційної ролі ДНК і початок віку геномних технологій.

У США День ДНК вперше відзначили в 2003 році за обопільним рішенням Сенату і нижньої палати Конгресу США. Однак це передбачало лише проведення разового заходу – на честь відзначення 50-річчя відкриття, а також успішного завершення в 2003 р. фундаментального проєкту Human Genome Project з розшифрування геному людини. Останнє ініціювало постгеномну епоху людства.

Офіційний захід став традицією - в даний час щорічне відзначення цієї дати організовує Національний інститут дослідження геному людини США (National Human Genome Research Institute – NHGRI). Різними організаціями наукового світового співтовариства 25 квітня оголошено Міжнародним днем ДНК або Всесвітнім днем ДНК [4].

На жаль, доводиться констатувати, що цей день був поза увагою біологів України, принаймні, інформації про проведення відповідних заходів у вишах та інститутах країни ми не змогли знайти. З 2022 року з'явилися лише окремі повідомлення у вигляді довідкової інформації – календаря подій, як, наприклад, на сайті Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України [3].

Заходи з відзначення Дня ДНК можуть включати кілька напрямів: семінари, присвячені сучасним досягненням постгеномних технологій, а також історичним подіям; конкурси проєктів арт-об'єктів з метою вшанування та розповсюдження біологічної та історичної інформації; розробка фільмів, створення туристичних маршрутів, пов'язаних з іменами вчених.

Міжнародний День ДНК в 2024 році пропонуємо присвятити Григорію Андрійовичу Левитському, одному з фундаторів світової цитогенетики, автору терміну «каріотип», українцю за походженням, який народився, навчався і працював в Україні та загинув у сталінських таборах.

У липні 1923 року в Цитологічній лабораторії Наукового інституту селекції у Києві Григорій Андрійович завершив свою працю «Матеріальні

засади спадковості», фактично увічнивши своє ім'я в історії пізнання природи спадковості та мінливості. 2024 рік стане роком 100-річчя від дня видання цієї 165-ти сторінкової праці Державним видавництвом України, екземпляри якої зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і Національної наукової медичної бібліотеки України (ННМБУ).

Ця праця Г. А. Левитського стала логічним узагальненням результатів власних досліджень, аналізу світової літератури та систематизації даних про основи спадковості як самостійної дисципліни. Одна з мотивацій створення «Матеріальних засад спадковості» - необхідність підготовки підручників, які узагальнювали б досягнення науки і практики та відрізнялися простотою і ясністю викладеного матеріалу. Г. А. Левитський приділяє багато уваги просвітницькій і організаторській діяльності: у 1918-1920 рр. він читає лекції в Народному університеті при політехнікумі, у 1920-1925 рр. – організатор і завідувач кафедри морфології і систематики рослин в Київському інституті народного господарства, у 1920 р. – організатор вищих курсів по селекції сільськогосподарських рослин при Сахаротресті, у 1922 р. – один із організаторів Київського наукового інституту селекції (Інститут цукрового буряку УААН), де вчений створює лабораторію морфології і систематики рослин [5].

Тільки на прикладі цього фрагмента біографії вченого ми бачимо можливість долучення до запланованого заходу працівників інших університетів та інститутів Києва. Таким чином, КНУТД може стати ініціатором взаємодії провідників різних професій та інтересів, об'єднаних однією доброю метою – дати людям знання та долучити їх до національного скарбу пасіонаріїв батьківщини.

Талановите студентство Київського національного університету технологій та дизайну, натхненне пізнаннями працівників бібліотеки та викладачів, змогло б сучасною мовою дизайнерської майстерності

розповісти новим поколінням світу про Григорія Андрійовича Левитського та його вчення.

Література

1. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки: книга четверта.; К.: ВД Простір, 2017.
2. Міжнародний День ДНК. *Веб-сторінка Державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Новини від 25 квітня 2022 р.* Режим доступу: <http://labcentr.kr.ua/?p=23670> Дата звернення: 13.10.2023
3. Федорова О. А. 25 квітня — Міжнародний День ДНК. *Український медичний часопис. Новини. 25 квітня 2014 р.* Режим доступу: www.umj.com.ua/uk/novyna-73944-25-aprelya-mezhdunarodnyj-den-dnk Дата звернення: 13.10.2023
4. Щербатюк Т. Г., Букорос Т. О. Оцифрована книга – зв'язок поколінь. До століття з дня видання «Матеріальних основ спадковості» Григорія Андрійовича Левитського. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф. (3–5 жовт. 2023 р.)* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О. М. Василенко, відп. секр. М. В. Іванова. Київ, 2023. С. 326-328